

9-Amaliy mashg'ulot.

Mavzu: Qurilish korxonasi ma'lumotlar bazasini yaratish usullari

Ishdan maqsad: Ma'lumotlar bazasini relyatsion modeli uchun jadvallar tizimini ishlab chiqishni o'rganish va ob`yeqtirlarni bog`lanish munosabatlarini tahlil qilish.

I-Topshiriq MS Access dasturida MB ni yaratish. Jadvallar yaratish.

Topshiriq:

1. MS Access ni ishga tushiring.
2. **Talaba** nomli yangi baza yarating.
3. MO da kalitli soha va indekslarni aniqlab jadval yarating va uni **Talabalar** deb nomlang.
4. **Talabalar** jadvaliga 10 ta yozuv kriting.
5. MOda **Ukituvchilar**, **Darslar**, **Imtixonlar**, **Tekshirish**, **Ma'lumotlar** jadvallar strukturalarini yarating.
6. Jadvallarni barilganlar bilan to'ldiring (5 ta yozuv).
7. Kalitli sohalarni aniqlang. *Sxema dannых* darchasini oching va MO jadvallarini bog'lang. Jadvallarni avval kalitli sohalar bo'yicha keyin mos sohalar bo'yicha bog'lang. Bundan so'ng *Svyazi* darchasini yoping.
8. *Svoystva* bo'limida kerakli formatni va soha uzunligini aniqlang. **Imtixonlar** jadvalida **Talaba kodi** soha tipi **Talabalar** jadvalidagi berilganlarni (**Familiya** va **Ismi** sohalarini) qo'llagan xolda *Master podstanovok* yordamida aniqlanadi.
9. *Konstruktor* rejimida **Imtixonlar** jadvali strukturasida quyidagi o'zgartirishlarni bajaring **Talaba kodi** sohasini *Sovpadeniya dopuskayutsya* qiymati bilan indekslangan deb e'lon qiling.
10. **Ma'lumotlar** jadvalida **Shaxar** sohasi uchun *Znacheniye po umolchaniyu* xossasida "Toshkent" qiymatini bering.
11. *Konstruktor* rejimida **Talabalar** jadvali strukturasida quyidagi o'zgartirishlarni bajaring:
  - **Fakultet** sohasi tipini *Master podstanovok* yordamida aniqlang. Bunda boshlang'ich ma'lumot sifatida qiymatlarning o'zgarmas to'plamini (fiksirovanniy nabor znacheniy) oling (ya'ni, OO'Yu barcha fakultetlarini);
  - **Kurs** sohasi uchun *Usloviye na znacheniye* xossasida "Between 1 and 4" ni kriting va hato xaqida mos ma'lumot bering.
12. *Konstruktor* rejimida **Tekshirish** jadvali strukturasida quyidagi o'zgartirishlarni bajaring:
  - **Talaba kodi** nomli *Master podstanovok* tipidagi yangi soha yarating;
  - **Joriy nazorat, Oralik nazorat** nomli *chislovoy* tipidagi sohalarni qo'shing;
  - **Joriy nazorat** sohasi uchun *Usloviye na znacheniye* xossasida "Between 0 and 40" ni kriting va hato xaqida mos ma'lumot bering.
  - **Oralik nazorat** sohasi uchun *Usloviye na znacheniye* xossasida "Between 0 and 30" ni kriting va hato xaqida mos ma'lumot bering.
13. *Konstruktor* rejimida **Darslar** jadvali strukturasida quyidagi o'zgartirishlarni bajaring:
Soatlar soni nomli *chislovoy* tipidagi sohani qo'shing va sohani *Sovpadeniya dopuskayutsya*
14. **Talabalar** jadvali maketini o'zgartiring:
  - **Tugilgan sanasi** sohasini **Sharifi** sohasidan keyin o'rnatiting;
  - **Sharifi** va **Stipendiya** sohalarini yashiring (*Skrýt buyrug'i* yordamida);
  - Ustunlar uchun faqat vertikal setkani qoldiring;
  - Yozuvlar foni uchun ixtiyoriy rangni tanlang;
  - Jadvaldagi yozuvlar rangi va shriftini o'zgartiring.
15. **Talabalar** jadvalini quyidagi belgilarga qarab saralang:
  - **Familiya** sohasida o'sish bo'yicha;
  - **Stipendiya** sohasida kamayish bo'yicha;
  - **Fakultet** sohasida o'sish va **Kurs** va **Gruppa** sohalarida kamayish bo'yicha.

Talabalar jadvali strukturasi quyidagicha bo'lishi mumkin:

Imya polya	Tip polya
Talaba kodi	Schetchik
Familiya	Tekstoviy
Ismi	Tekstoviy
Sharifi	Tekstoviy
Fakultet	Tekstoviy
Kurs	Chislovoy
Gurux	Chislovoy
Tugilgan sanasi	Data/Vremya
Stipendiya	Chislovoy

Imtixonlar jadvali strukturasi quyidagicha bo'lishi mumkin:

Imya polya	Tip polya
Fan kodi	Chislovoy
Talaba kodi	Chislovoy
Ukituvchi kodi	Chislovoy
Fan	Tekstoviy
Baxo	Chislovoy
Topshirilgan sana	Data/Vremya

Ukituvchilar jadvali strukturasi quyidagicha bo'lishi mumkin:

Imya polya	Tip polya
Ukituvchi kodi	Schetchik
Fan	Tekstoviy
Familiya	Tekstoviy
Ismi	Tekstoviy
Sharifi	Tekstoviy
Lavozimi	Tekstoviy

Tekshirish jadvali strukturasi quyidagicha bo'lishi mumkin:

Imya polya	Tip polya
Fan kodi	Chislovoy
Maksimal ball	Chislovoy
Utganligi	Logicheskiy

Darslar jadvali strukturasi quyidagicha bo'lishi mumkin:

Imya polya	Tip polya
Fan kodi	Schetchik
Fan	Tekstoviy
Semestr	Tekstoviy
Joyi	Tekstoviy
Dars jadvali	Pole Memo

Ma'lumotlar jadvali strukturasi quyidagicha bo'lishi mumkin:

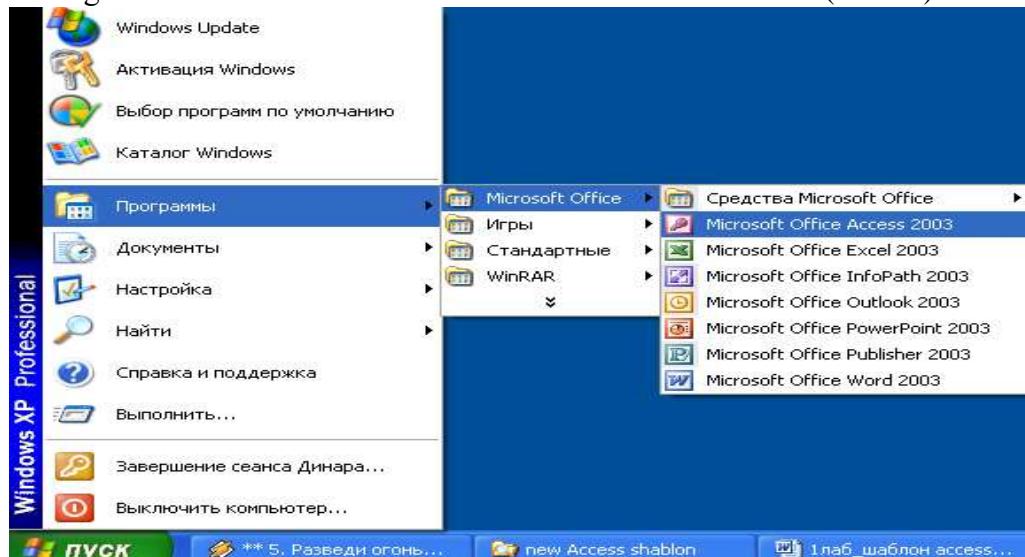
Imya polya	Tip polya

Talaba kodi	Chislovoy
Shaxar	Tekstovsky
Manzil	Pole Memo
Viloyat, Ulka	Tekstovsky
Telefon nomeri	Pole Memo

Accessdan birinchi amaliy va laboroto'riya ishini bajarish uchun ko'rsatmalar.

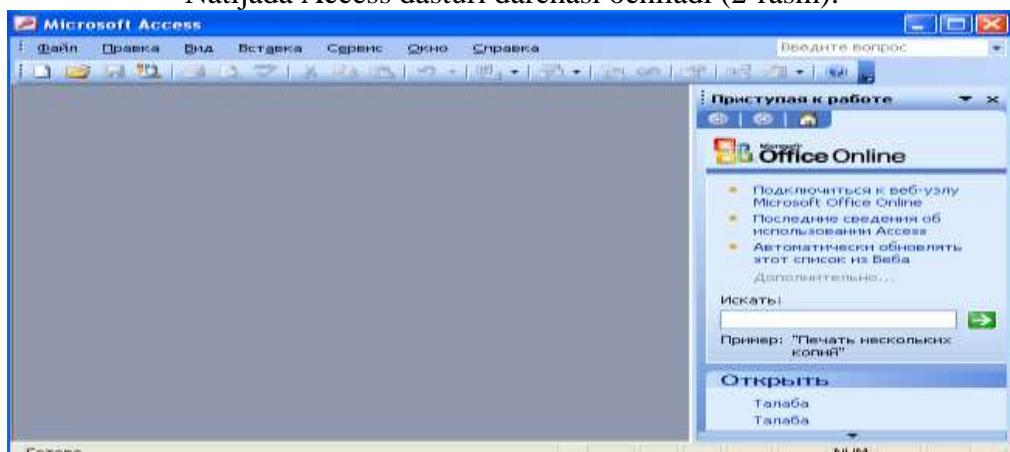
1. Access dasturi quyidagicha ishga tushiriladi:

Pusk/Программы/Microsoft Office/Microsoft Office Access 2003 (1-rasm)

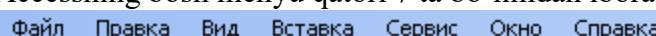
(1-rasm)

Natijada Access dasturi darchasi ochiladi (2-rasm).

(2-rasm).

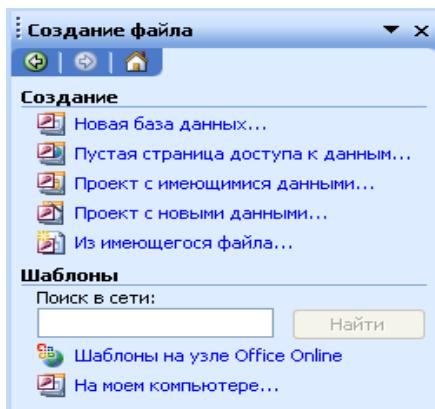
Accessning bosh menu qatori 7 ta bo'limidan iborat bo'lib, ular:

Vositalar paneli:

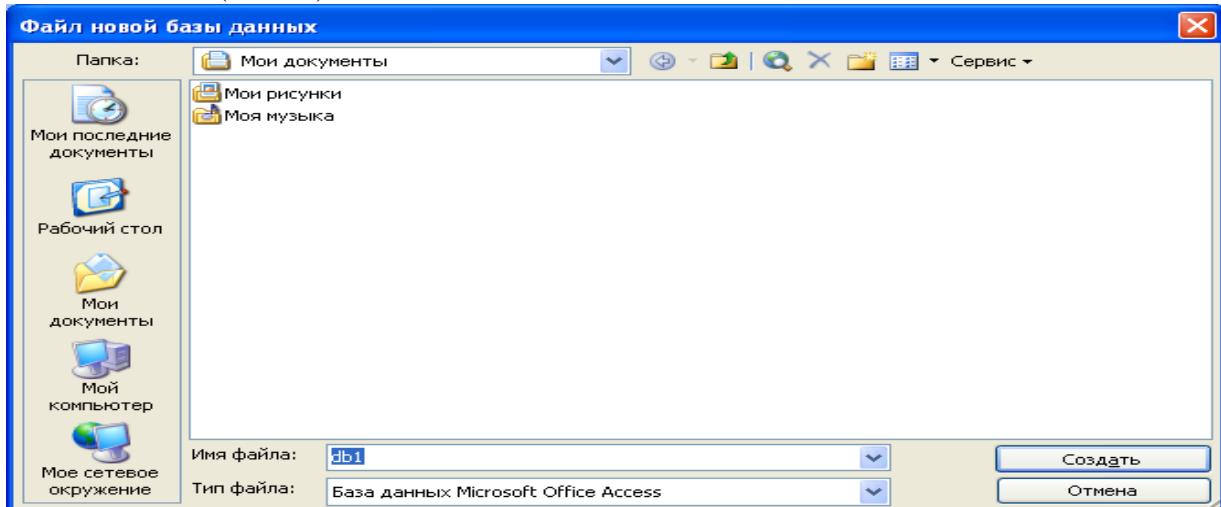

2. *Fayl/Sozdat* bo'limini ishga tushirsak, masala sohasida fayl yaratish bo'limi ochiladi (3-rasm):

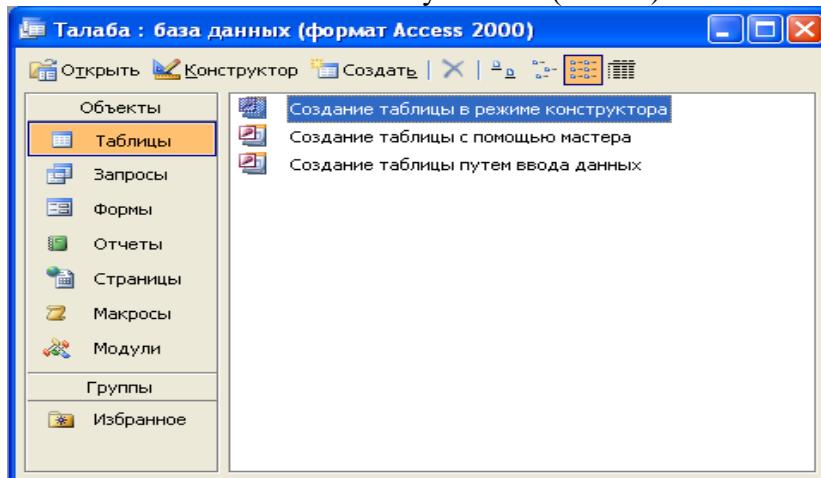
(3-rasm):

Novaya baza dannykh... bulimini tanlaymiz. Natijada yangi ma'lumotlar omborini yaratish darchasi ochiladi (4-rasm).

(4-rasm)

Dastur yangi faylga db1 degan nom taklif qiladi. Bu darchaga *Talaba* deb kiritamiz va faylni saqlash uchun biror papkani (masalan, Moi dokumenty) ko'rsatib **Sozdat** tugmasiga bosamiz. Bunda *Talaba* nomli ma'lumot ombori yaratiladi (5-rasm):

(5-rasm)

3. Jadvallar yaratish uchun asosan Konstruktor rejimidan foydalanamiz. Strukturasi shablonda ko'rsatilgan *Talabalar* nomli jadvalni yaratish uchun jadval yaratishning Konstruktor rejimini ishga tushiramiz. Buning uchun **Создание таблицы в режиме конструктора** bo'limi ustida sichqoncha chap tugmasini ikki marta bosamiz (5-rasm).

TOPSHIRIQLAR.

1. Ijarada yashovchi guruh talabalari haqida ma'lumot beruvchi ma'lumotlar omborini tasvirlash.
2. Institut fakultyetlari to`g`risidagi ma'lumot omborini tashkil qiling.
3. «Informatika va AT» kafyedrasi to`g`risidagi ma'lumot omborini tashkil qiling.
4. Mutaxasislik fanlari to`g`risidagi ma'lumot omborini tashkil qiling.
5. Kutubxona o`quv adabiyotlari to`g`risidagi ma'lumot omborini tashkil qiling.
6. Tashkilot xodimlari to`g`risidagi ma'lumot omborini tashkil qiling.
7. Mabil kompaniyalarining mijozlari to`g`risidagi ma'lumot omborini tashkil qiling.
8. Guruxingizdagi iqtidorli talabalar to`g`risidagi ma'lumot omborini tashkil qiling.
9. Gaz tarmoqlari korxonalari abonyentlari to`g`risidagi ma'lumot omborini tashkil qiling.
10. Elektr tarmoqlari korxonalari abonyentlari to`g`risidagi ma'lumot omborini tashkil qiling.
11. Suv oqava tarmoqlari korxonalari abonyentlari to`g`risidagi ma'lumot omborini tashkil qiling.
12. Tuman halq ta`limi maktablari to`g`risidagi ma'lumot omborini tashkil qiling.
13. Shahar halq ta`limi maktablari to`g`risidagi ma'lumot omborini tashkil qiling.
14. Kasb hanur kollyejlari guruhlari to`g`risidagi ma'lumot omborini tashkil qiling.
15. Soliq idorasi xususiy tadbirdorlar bilan ishlash bo`limi mijozlari to`g`risidagi ma'lumot omborini tashkil qiling.
16. MFY to`g`risidagi ma'lumot omborini tashkil qiling.
17. Oliy o`quv yurtlari abituryentlari haqida ma'lumot byeruvchi ma'lumot omborini tashkil qiling.
18. Dorixonalarga kyeluvchi dori-darmonlar to`g`risida ma'lumot byeruvchi ma'lumotlar omborini yarating.
19. Oziq-ovqat omboriga kyelayotgan mahsulotni ro`yxatga olish ma'lumotlar omborini yarating.
20. Avtobus saroyiga yo`nalishga chiqayotgan mavjud avtobuslar to`g`risida ma'lumot byeruvchi ma'lumotlar omborini yarating.
21. Aeroportdagи yo`nalish bo`yicha uchayotgan samolyotlarga chiquvchi yo`lovchilar xaqida ma'lumot byeruvchi ma'lumotlar omborini yarating.
22. Kutubhonadagi “Informatika va AT” yo`naliisi bo`yicha mavjud adabiyotlar to`g`risidagi ma'lumotlar omborini tashkil etish.